

Ilyen harcok közt pergett az életünk eddig és a magyarságnak a magyarosítás ügyéért folytatott harcában eddig minden munkája kimerült abban, hogy örvendezve állapította meg évről-évre azt a csöppnyi fejlődést, mely magyarjaink és a kikindai szerbség születési és halálozási arányának egybevetéséből a magyarság javára mutatkozik; s a mely, ha Cunard hajója százával viszi továbbra is Amerikába a szerb parasztunkat, talán évek múltán javunkra billenti a helyzetet. És ily viszonyok közt, amikor keresve keressük az utat, az irányt, melyen e kis város magyarságának a magyar haza érdekeit szolgáló munkájára el kell indulnia, rászorultunk volna talán, hogy munkánkat, törekvésünket szerető figyelemmel kísérték volna azok is, akiknek figyelmét a jövőben talán szorosabb kapocs révén sikerül magunkra terelni.

Várospolitikánkról szeretnék ezuttal mi egymást írni. Várospolitikánkat ott intézik, ahol ennek a kis városnak egész sorsát dirigálják, a városházán és a skupstinánknak nevezett közgyűlésein. A városházán a sorsintézés eddig adóbeszedésből, váltságkönyvelésből és katonaállításból állott, a skupstina ezüstpitykés-gombu, mándlis városatyái pedig a „netyemő” jellegű nevelkedve kerékkötői voltak minden haladásnak. Így volt ez a múltban és az újabb, modernebb áramlatnak ide is elhatott pici világossága nehezen tör át majd az évtizedes, megfenekest sötétségen. Eddig Kikinda kiépítésének, várossá fejlesztésének soha híré sem hallottuk, kitiűzött várospolitikai irány nem volt, csak ösztönösen, a fejlődő, növekvő szükséglet támasztotta igények révén jutunk mi, ha ugyan jutunk, mi-egymáshoz. A munkapárti eszmék dolgozó pártja köré tömörült s egyre erősebben tömörül urak most igyekeznek a taposott ösvényről letéríteni a várost s a városfejlesztés programját megteremtve, ezen a téren is kiépíteni az új ösvényt.

Programot kértünk, programot vártunk mindig, szolgálja bár az akár az agrár, akár a merkantil, vagy akár a szorosabb értelemben vett kulturirányt, csak program legyen, a fejlődésnek egy bizonyos célja felé induló, elhatározó törekvés. És ha ez a program a munkapárti zászló köré sorakozott városunk politikájában elkészül, akkor állunk majd csak céltudatos fejlődésünk útján. Eddig ugyanis a szétszilált, legvariáltabb politikai nézetet vallott, szűkebb társadalmunkban nehéz lett volna az új mesgyére átcsapni, de most, hogy munkapárti ideák teremtő erájától áthatva végre együvé toborozhattuk a város sorsát intéző korifeusainkat, most itt van igazán ideje a programalkotásnak, hogy ezt a programot tarthassuk mi is és a jövőben parlamentbe küldendő képviselőnk is szem előtt.

Ebben a kérdésben nemzetiségi tagozottságnak se lehet helye, mert hiszen mindnyájunknak, akik e várost lakjuk, közös érdekünkbe vág a várospolitikai.

A várospolitikai mellett előtérbe kell lépnie a város gazdasági programjának is. Tömeges volna a tenni való ezen az úton. A város sok ezer holdnyi földbirtokát a régi módi bérrendszernél okosabban és szebben lehetne hasznosítani, a város belső részén sok városi telket és épületet a mainál jobb és szebb beruházásokkal jobban és szebben lehetne kihasználni. Ez irányban eddig semmit sem tettünk, a gazdasági programunk vérszegénységét csak a mostanában létesült újabb szervezett gazdasági tanácsosi állást betöltő tanácsnoknak lesz feladata egészséges, modern és belterjessebb gazdasági iránnyal életrekelteni.

A merkantil program, mely pedig alfiája kellene, hogy legyen minden öntudatos városvezetésnek, az új polgármester működéséig szintén ismeretlen fogalom volt nálunk s nem is hallottunk e részben sohasem városi hivatalos iniciatívát. Gyári és ipari vállalatok idecsatolgatása és nagy vasúti forgalmunk olyatén kihasználására gondo-

lok, mely a négy irányban ágazó utvonal sok életerejéből valamit a csomópont részére is visszatartana. A mindenkorinak legmostohább városa volt ezelőtt Kikinda, mostanában, amióta Tisza kormány van kormánysszéken, a kiépült, sűrűsödő vasutvonalunkkal, több irányban nyújtott kedvezéssel merkantil programunk is lehetne már. Az újabbban liúttető életet élő iparunk a város főjegyzőjének erősen vezető kezében, a rendőrhatalóság vezetőjének mindenre kiterjeszkedő munkássága talán megteremti ezt is.

A szorosabb értelemben vett kulturhiány végül olyan területre vezet, mely nekünk kikindaiaknak teljesen ismeretlen, rejtélyes világ. S hogy Kikinda egy őserdő, melyben alig hallatszott még a kultura fejlesztésapása, ezt tudja a környék is, mert a náköfalvai, komlósi sváb Szegedre, Temesvárra küldi iskolázni a fiát, Aradra, Zombolyára megy bevásárolni s hiába fut ide három vicinális, a tőzsomszédjainkat nem köti hozzánk a kultura egyetlen szála sem.

Hogy mindezt megteremtjük, nemzeti-ségi ügyekkel való bajlódások közepette is egymásra agyarkodó kevés magyarságunk tömörülésére volt szükségünk.

Most a munkapárt helyi pártja tántorítatlanul hívénélk vallhatja a város sorsát intéző jobbukat, most csak a jellegű „munka” kitartó, szívós segítségével kell még és akkor ennek a kormánynak kormányon létét mint a fejlődés új korszakának hajnalát jegezheti föl Nagykikinda.

A szegedi nőmozgalom.

Irta: Schnur Kornélia.

Abból az alkalomból, hogy a Feministák Egyesületének szegedi fiókja, sok évi fáradságos küzdés után végre szervezve van, nem lesz érdektelen megemlékezni arról, aki egy félszázaddal előbb vetette ott el a nőmozgalom csiráját. Hogy a csira oly nehezen tudott gyökeret verni és zöld ágat hajtani, azt az Alföld nehéz, agyagos talajának kell tulajdonítani, mely az anyaföldben táplálni, jól megérlelni akarta a beléje vetett magvat, nehogy mint csenevész termény, hasznavehetetlenül hulljon el.

De különös érdekléssel bír ennek a momentumnak a felemlítése azért is, mert talán ösztönt nyújt — a központi szervezet-hez hasonlóan — a szegedi szervezet működésének: a férfilégének a megalakulásához. Mert férfi volt az, aki a nagy rónaságon, a tanyák országában, meleg, szeretettel áthatott szívvel körülnézett és belátta, hogy nem jól van az, hogy a nép, de még inkább a nép leánya mindenkitől elhagyatva, mély sötétségben él s a kulturától hatalmas jégkéreg választja el.

Tóth János dr., a szegedi tanyai iskolázás rendezett állapotának megteremtője, fáradhatatlan gondozója és a tanyai iskolákkal együtt a tanyai népnek is lelkes apostola, 1829-ben, mint a piarista rendnek alig 25 éves tagja, jött Szegedre. Huszonhárom évig volt a hirneves szegedi liceumban a természettan tanára és míg a vele együtt Szegedre jött, Horváth Ciril és Reisinger János tanárok később a budapesti tudomány egyetemén folytatták sikeres működésüket, Tóth János Szegedé maradt egészen, innen őt semmiféle kitüntetés el nem vonhatta. Érezte ő, hogy itt a Magyar Alföld szívében fölséges feladatot teljesíthet a nemzeti művelődés érdekében, de meg szerette is

Szeged népét, mely magyar izében, lelkesedésre és tettere kész egyaránt. Midőn Tóth János a liceumban sikeresen eltöltött 23 év után, 1852-ben a városi és tanyai népiskolák, az alreáltanoda és kir. kath. tanítóképző igazgatójává kinevezetett, megtalálta törekvéseinek megfelelő terét, hol alkotó erejét és buzgalmát a legrövidebben érvényesíthette.

A népnevelést tűzte ki legfőbb feladatául; de nem olyan értelemben, mint azt korunkban sokan tekintik, alatta az írás, olvasás és a hasznos ismeretek elemeit gondolván. Tóth János törekvése egyetemesebb és gyakorlatiasabb, nemesebb, hasznosabb volt. Ő a népnek boldogítására törekedett és nemcsak értelmét fejleszteti, hanem szívét, érzését, lelkületét nemesíteni, anyagi jólétét becsületes és kitartó munka s józan takarékoskossággal emelni, munkaképességét fokozni igyekezett. Ahol egy századdal előbb Kónya Kristóf, szintén kegyesrendi szerzetes, méltán töprengött afölött, hogy a Szeged délnyugati határán mind számosabban megtelepülő szülők gyermekeinek hiányos nevelésén miként lehetne segíteni, 1867-ben ugyanott egy későbbi rendtársa apostoli buzgalmának fényes eredményeképpen 23 és ma már 46 tanyai iskola terjeszti mérhetlen áldását a nép gyermekeinek nevelése terén.

Amidőn az 1868-i népiskolai törvény elrendelte a polgári fiú és leányiskolák szervezését, Tóth János alkotó tehetségének és fáradhatlan ügybuzgalmának új tér nyílt. A polgári fiúiskola szervezése mellett lelkesedéssel fogott a polgári leányiskola létesítéséhez. Nemcsak szóval és írásban sürgette a polgári leányiskola felállítását, hanem azt megkönnyítse, a felállítandó új osztályban a vegytannak, természetannak és természetrajznak díjtalan tanítására is vállalkozott. Hogy ezen iskola feladatát biztosabb eredménnyel teljesíthesse, sajátjából nagy szakértelemmel berendezett fizikai, kémiai és természetrajzi gyűjteménnyel ajándékozta meg; sőt arról is gondoskodott, hogy e gyűjtemények fokozatosan gyarapíttassanak, mely célra 1876-ban gazdag alapítványt is tett. 1881-ben pedig gazdag szakkönyvtárt ajándékozott a tanítótestületnek. Akik abban a szerencsében részesülhettek, hogy a természetrajzi, fizikai és vegytani előadások alatt az ő magyarázatait hallgathatták, mindig szeretettel fogadták már a lépcsőfeljárójánál, ha őszbeborult fejét megpillanthatták, amint lihegve jött fel szikár alakja az egyemeletes épületbe, kezében a hagyományos alföldi nagy piros zsebkendővel.

Tóth János, a szegény szerzetes, Szeged népének boldogítására áldozta életét. Lemondott önérdékéről hogy egészen közjónak áldozhassa magát. Szeged valóban szerencsés volt, hogy a legnehezebb viszonyok között, gyermekeinek nevelési- és oktatási ügyét ily apostol szellemű férfi vezette és irányította. Erdemeit nemcsak e városban méltányolta mindenki, hanem a legfelsőbb helyről is méltó elismerésben részesült. 1861-ben a király koronás arany érdemkereszttel, 1867-ben pedig királyi tanácsosi címmel tüntette ki. Majdnem 60 évig volt Szegedé és ez idő alatt minden lépésével, minden tettével e város javára munkálkodott. Midőn 1887. július havában már ágyhoz szegezte a láb, akkor is a városi és iskolai dolgokról, az ő kedves tanyai népéről kérdezősködött. Rohamosan fejlődő baja augusztus 6-án kioltá áldásos életét.

Midőn a szeptemberben kezdődő új tanév bennünket, növendékeket összehozott, már csak emlékének adózhattunk egy diszting-

SALVATOR

kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnek, vörhenynek, emésztési és légzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. — Természetes vasmentes savanyúvíz.

3 Kapható ásványvizetértékesedésekben és gyógykezelőintézetekben.

SCHULTES ÁGOST Széchenyi-Lipóti Salvatorforrás-üzlet Budapest, V., Rindorf-csúcs 1.